

COMMENTAAR

Gaza mag geen
'veld des doods' zijn

EEN 'KILLING FIELD', NOEMT VN-SECRETARIS-GENERAAL António Guterres de Gazastrook. In het Nederlands: een veld des doods, een veld van moord. De aanleiding voor deze zware woorden is de weigering van Israël om hulp toe laten in het gebied, nu meer dan een maand. Geen voedsel. Geen brandstof. Geen medicijnen. Geen commerciële goederen.

Israël viel Gaza anderhalf jaar geleden binnen als reactie op de terroristische verrassingsaanval van 7 oktober 2023, waarbij ongeveer 1200 mensen werden vermoord en 251 mensen werden gegijzeld. Er is gemarteld en verkracht. Het heeft Israël tot in het diepst van het hart geraakt. Het raakte direct de open zenuw van de massamoord van de Sjoa en vaagde de hoop weg dat Israël een veilige, sterke haven voor Joden is.

Israël sloeg direct hard terug, om Hamas te vernietigen en de gijzelaars te bevrijden. Hoewel het Israëlische leger veel beter is uitgerust, is dat niet gelukt. De terroristen verschuilen zich in ziekenhuizen en op andere plekken tussen burgers, en zo zijn tienduizenden Gazanen onder de Israëlische aanvallen gedood. Aan beide zijden is volgens vertegenwoordigers van de Verenigde Naties sprake van oorlogsmisdaden.

Nog altijd zitten 59 gijzelaars vast in Gaza, het Israëlische leger vermoedt dat zeker 34 van hen inmiddels vermoord zijn. Tijdens een staakt-het-vuren tussen 19 januari en 15 maart van dit jaar zijn 33 Israëlische gijzelaars geruild voor bijna tweeduizend Palestijnse gevangenen. Even werd in die periode ook humanitaire hulp aan de Gazanen toegestaan. Maar begin maart sloot Israël de mogelijkheden daarvoor weer af, mede omdat Hamas de hulpgoederen zou gebruiken om zijn oorlogsmachine weer op te bouwen.

Er wonen zo'n 2,1 miljoen mensen in de Gazastrook; volgens de zes grootste hulporganisaties van de Verenigde Naties worden ze gebombardeerd en uitgehongerd. In de strijd is volgens de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties driekwart van de akkers en de olijfboomgaarden vernield. Dat maakt de Gazanen nu extra afhankelijk van (voedsel)hulp.

De Israëlische behoefte aan veiligheid is volstrekt legitiem. Maar systematisch de rechten van alle Palestijnen schenden vanwege de Hamasterreur gaat te ver. De hulporganisaties van de VN pleiten daarom vóór de bescherming van burgers, vóór noodhulp, vóór bevrijding van de gijzelaars en vóór een nieuw staakt-het-vuren.

Dat is inderdaad de noodzakelijke weg. Ook al is nog volstrekt onduidelijk naar welke oplossing dat uiteindelijk leidt. Er is tot nu toe maar mondjesmaat tegen Hamas geprotesteerd door Palestijnen. Zal er voldoende tegenmacht blijken te bestaan of te formeren voor een alternatief bestuur? Of is er door het leed zo veel trauma en haat en wraakzucht gegroeid dat het Hamas in de kaart speelt? Dat zijn open vragen. Maar militair geweld alleen roeit Hamas niet uit. Welk perspectief heeft Israël met Gaza voor ogen?

hoofdredactie@frieschdagblad.nl

Jan Auke Brink
verwoordt de
mening van het
Friesch Dagblad

Systematisch de rechten van alle Palestijnen schenden vanwege de Hamasterreur gaat te ver

Warm is het niet in de schuur van de Sprongpleats aan de Wieuwens, net buiten Easterlittens. Maar dat lijkt de spelers van Nut en Genoegen niet echt te deren. Op deze dinsdagavond repeteren ze opgewekt de scènes van *Wêr lûksto de streep?*, de voorstelling die ze op 11, 12 en 13 april in het *bûthús* zullen spelen.

„Moai. No begjinst echt te spyljen”, schalt de stem van regisseur Rudi Stuve door de schuur. Hij reageert opgetogen op wat hij net heeft gezien: de eerste scène van de voorstelling. Stuve heeft de spelers vooraf opdracht gegeven om niet alleen tekst uit te spreken, maar ook ‘fysiek’ te spelen. „Ik moat oan dy sjen kinne datst wille hast oan in fette roddel”, zegt hij tegen Anno Hilverda, die de rol van kroegbaas Sjouke speelt.

Voor de tweede scène verplaatst de blik zich naar de hooizolder. Daar zit Mennald van der Eems zachtjes op een gitaar te spelen. Hij speelt de rol van Sytse. Sytse foert op Rienk, zijn oude dorpsmaat met wie hij en Sjouke in een band hebben gespeeld. De groep heeft een hit gehad, maar is uit elkaar gevallen. Rienk is naar Londen vertrokken om daar als muzikant zijn geluk te beproeven. Sjouke heeft het café van zijn ouders overgenomen. Sytse is muzikleraar geworden, maar zit vol frustratie over zijn mislukte muziekcarrière. Hij kan Rienk – „dy hork” – wel schieten.

In scène drie duiken de ouders van Rienk op. Zij krijgen dit keer in de zomer geen bezoek van hun zoon. Die blijft in Londen. Zijn vrouw en dochter arriveren wel in het dorp. Zo ontwikkelt het stuk zich verder, naar

het Friestalige script dat Stuve heeft geschreven. „Yn de kearn giet de foarstelling oer trije famyljes dy't yn in doarp wenje”, zegt hij. „Dat binne dus de famyljes fan Rienk, Sjouke en Sytse. Dy famyljes hawwe elk harren eigen soares. Sa spylje der allegear dingen tusken dy trije âlde freonen, mar komme der ek houliksproblemen foarby. En der is wat mei in drugsfab. It giet om fragen as: hoe stiest foar de oar oer? Wêr leit foar dy de grins? Hoe sit it mei dyn prinsipes? Wat is gelok en wêr fynst dat? Oan it ein fan it stik komme alle lyntsjes byinoar en dûkt sels Rienk noch even op.”

Bovenzaal

Voor Nut en Genoegen is het spelen in de boerenschuur even wennen. Normaal voert het gezelschap de toneelstukken op in de bovenzaal van het café in Easterlittens. Dat er dit keer is gekozen voor het *bûthús* van de Sprongpleats past bij het hele project. *Wêr lûksto de streep?* is een van de voorstellingen van Match, een proef waarbij vijf amateurtheatergroepen in Fryslân worden uitgedaagd zich artistiek te vernieuwen.

Nut en Genoegen meldde zich voor de proef aan omdat de ploeg behoefte had aan een uitdaging, vertelt Janneke Bijlsma. Zij woont op de Sprongpleats en is bestuurslid en speler van het gezelschap. In *Wêr lûksto de streep?* vertolkt ze de rol van Jeanette, de vrouw van Rienk.

Bijlsma vertelt dat Nut en Genoegen graag een stuk wilde maken waarin theater en muziek worden gecombineerd. „Wy hawwe yn it doarp entûstaste toanielminskens en muzikanten. Dy woenen wy graach allegear in rol jaan. Mar hoe dogge jo dat? Troch

Muzikaal dorpsdrama in de boerenschuur

TONEEL

.....
Bauke Boersma

Reciteercollege Nut en Genoegen uit Easterlittens daagt zichzelf uit. Het gezelschap speelt ditmaal geen bestaand toneelstuk, maar heeft zelf een nieuwe muzikale theatervoorstelling gemaakt, onder leiding van een professionele regisseur. Ook de spellocatie is bijzonder: de bovenzaal van het café is ingeruild voor een boerenschuur.

muzykteater te meitsjen. Dat freget fansels wol wat en dêrom like it ús goed om gear te wurkjen mei in profesjonele regisseur.”

Keunstwurk, de coördinator van Match, koppelde Nut en Genoegen aan Stuve, die op het project had gesolliciteerd. De inwoner van Marsum schreef het script op basis van improvisaties, verhalen uit het dorp en de inbreng van de spelers zelf. Stuve maakte ruimte voor twaalf rollen en reserveerde in het script plek voor een band.

Folchsum type

Nieuw aan het project is dat iedereen uit Easterlittens zich kon aanmelden voor een rol, vertelt Anna-Marie Tinga, bestuurslid van Nut en Genoegen. Zij speelt in het stuk de vrouw van Sytse. „In deeglik en folchsum type, mar geandewei giet de knop om en brekt se los.” Dankzij de open aanmelding spelen er twee mensen mee die niet eerder op de planken stonden, zegt Tinga. De andere rollen worden ingevuld door „betûfte spilers”, vult Stuve aan.

Tinga somt nog een paar dingen op die nieuw zijn voor Nut en Genoegen:

Match koppelt amateurs aan professionals

Match is een **proefproject waarvoor vijf Friese amateurtheatergroepen** zijn geselecteerd: Nut en Genoegen uit Easterlittens, Artiku uit Koudum, Spilersnocht uit Donkerbroek, Kom

mar op uit Suwâld en Nijjochters uit Spannum. Ze zijn **gekoppeld aan professionele artistieke begeleiders**. Doel is het verleggen van artistieke grenzen en het verkennen van nieuwe paden.

gen: het opzetten van een nieuwe website, gebruik maken van sociale media zoals instagram en het inschakelen van een externe productie leider. „Dat is Ria Jongstra wurden. Sy hat de fergunnings en de finânsjes regele. Op dat mêd wurdt dit kear mear fan ús frege en koenen wy dus wol stipe brûke.”

„Op alle flakken hawwe wy ús grinzzen ferlein”, concludeert Bijlsma. „En dat wie ek de bedoeling.”

Stoelen

In de schuur is straks plaats voor honderd bezoekers. Op de repetitievond staan die stoelen er nog niet. Stuve kan zich nog vrijelijk door het *bûthús* bewegen en de spelers van dichtbij adviezen geven. „Pak elkoar mar even goed fêst”, zegt hij tegen kroegbaas Sjouke en diens jeugdliefde Geartsje, gespeeld door Wybrich Wijnia. Wie een geloofwaardig koppel wil neerzetten, aldus de regisseur, kan het niet bij woorden laten.

.....
Wêr lûksto de streep?, door Reciteercollege Nut en Genoegen, 11 en 12 april om 20.00 uur, 13 april om 15.00 uur, Wieuwens 2, Easterlittens

Het decor van Wêr lûksto de streep?: de hooizolder van de boerderij aan de Wieuwens (boven), Anno en Wybrich spelen Sjouke en Geartsje (links). Foto's: Simon Bleeker

De groepen kregen een productiebudget voor **bijvoorbeeld locatiekosten, vormgeving en techniek**. De proef is een initiatief van Stichting Visie AmateurTheater, de koepelorganisatie voor het amateurtheater in Nederland. **In Fryslân is Keunstwurk verantwoordelijk voor de uitvoering**. Op 10 mei organiseert Keunstwurk een **festival in De Klink in Koudum**, waar

de vijf groepen hun stuk zullen spelen. **Op 24 mei is er in Oldenzaal een uitwisseling** met de toneelgroepen uit Limburg die daar aan Match hebben meegedaan.